

Dit is
ons verhaal

Het nieuwe vmbo voor Lelystad

SVOL

Stichting voor Voortgezet Onderwijs
Lelystad

Colofon

Met medewerking van velen

Redactie:

Judit Weekenborg en Birgit Vervoorn

Design:

Roeland Visser - CreatieveVrienden

Een uitgave van de Stichting voor
Voortgezet Onderwijs Lelystad – juni 2018
Alle rechten voorbehouden.

Inhoud

Colofon	2
inhoudsopgave	3
Voorwoord	4
1. Leren met Ruggengraat - de eerste ervaringen	7
1.1 Leren met Ruggengraat en burgerschap	8
1.2 Leren met Ruggengraat en de vakkenband	10
1.3 Leren met Ruggengraat en het versterkt mentoraat van het Junior College TL	11
1.4 Leren met Ruggengraat – de structuurklas/arrangementsklas BK	12
2. Onderwijs BK en TL	15
2.1 BK	16
2.1.1 Over de nieuwe vmbo-profielen	16
2.1.2 Werken met leertaken in klas 1	19
2.2 TL	24
2.2.1 Uitdagend leren in de TL	24
2.2.2 Programma gestuurd werken	25
2.2.3 De leertaak als didactisch hulpmiddel	26
2.2.4 Traineeship	
Middenkaderfunctionaris (TMF)	28
3. Aan de slag met loopbaanleren	33
4. Logistiek van het leren	37
5. Samenwerking met de stad	41
6. Clusterraad vmbo	45

We stomen op

Dit jaar hebben we een andere ontwikkelingsmatiek gekozen dan vorig jaar. De grote ontwerp vragen waren beantwoord en de eerste uitwerking binnen de bk en tl kon alleen door de teams zelf worden gedaan.

Die uitwerking was opgedeeld in 7 ontwikkelingslijnen en twee spurts. Op het schema is zichtbaar hoeveel er is gedaan het afgelopen jaar. Trainingen, maken en gebruiken van leertaken, keuzeprofielen, varianten op het juniorcollege in de onderbouw. We zijn echt op pad naar meer uitdaging, keuze, meer zelfsturing binnen

begrenzing, ideeën voor de tl-leerling, meer ervaring naast theorie, meer samenwerking met collega's op de werkplek, een grotere diversiteit in begeleiding op leer- en werkgedrag.

Opdracht	Resultaat ontwikkelspurt 1	Resultaat ontwikkelspurt 2	Doel Augustus 2018-2019	Pilot 2017-2018	Pilot 2018-2019
TL – Didactisch model/kern van het vak	<ul style="list-style-type: none"> • Expliciteren van concept voor TL, wat betekent dit voor de didactische aanpak? • Expliciteren van het programma gestuurd werken. 	<ul style="list-style-type: none"> • TL: prototypische uitwerking voor ieder vak van een leertaak (met kwaliteitscriteria)? 	<ul style="list-style-type: none"> • Onderwijskundig en didactisch ontwerp TL plus implementatieplan is klaar • Er zijn prototypische voorbeelden van leertaken per vak • Kwaliteitscriteria leertaken zijn vastgesteld 	<ul style="list-style-type: none"> • Week van de leertaak - RTL, SGL, Arcus 	Nog te bepalen
TL - Talentprogramma TL-1-2	<ul style="list-style-type: none"> • Voorstel implementatie Talentprogramma (inhoud, personeel, organisatie) 	<ul style="list-style-type: none"> • Voorbereiding invoering schooljaar 18/19 in leerjaar 1: programmatische uitwerking in leertaken, bemensing en randvoorwaarden 	<ul style="list-style-type: none"> • Start talentprogramma onderbouw leerjaar 1 		Op elke locatie een programma leerjaar 1: <ul style="list-style-type: none"> • RTL - Kunst • Arcus - Mensvorming • SGL - Techniek
VOMBO: BK- Keuze vakken/leerwinst TL - Pilot TMF – TL3-4 [VOMBO]	<ul style="list-style-type: none"> • Welke keuzevakken leiden tot leerwinst? • Uitwerking • Ontwerp voor TMF- Talentprogramma bovenbouw in aansluiting met MBO 	<ul style="list-style-type: none"> • Keuzevakken uitgewerkt in leerwinst en leertaken • plaatsen keuzevakken in de indeling van het schooljaar profiel- en keuzevakken • Planning 3 locaties afstemmen • Voorbereiding TMF pilot schooljaar 2018/19 	<ul style="list-style-type: none"> • Keuzevakken voor 25% / 50% leerwinst voor alle profielen/alle niveaus? – 1e versie • Start pilot TMF TL leerjaar 3 op het ROCF 	<ul style="list-style-type: none"> • Keuzevakken met leerwinst - SGL en RTL • Keuzevak Ondernemen ism MBO - Arcus en SGL 	<ul style="list-style-type: none"> • Keuzevakken met leerwinst - elke locatie • Jan 19 – dec 19 minimaal 1 TMF groep
TL/BK - Leren met ruggengraat Juniorcollege/structuurklas	<ul style="list-style-type: none"> • Ervaringen opdoen en delen in de teams • Organisatorisch kader voor Start de dag 	<ul style="list-style-type: none"> • Programma Start de dag leerjaar 1 • Opbrengst Structuurklas, Junior college, vakkenband. • Voorbereiden pilots in leerjaar 1 en 2 	<ul style="list-style-type: none"> • Minimaal 30% van de vmo leerlingen in leerjaar 1 volgen een Start de Dag programma 	<ul style="list-style-type: none"> • LMR • Junior College - Arcus • Structuurklas - RTL • Vakkenband - SGL 	<ul style="list-style-type: none"> • LMR • Junior College TL – versterkt mentoraat 1 en 2 - Arcus • Structuur/arrangement-klas 1 en 2 - RTL • Junior College 1 – SGL
TL/BK - Loopbaanleren Uitvoering gesprekken/professionalisering Ontwikkeling: systeem LBL Bedrijf in beeld (alleen TL)	<ul style="list-style-type: none"> • Training loopbaan gesprekken voorlopers en dag 1 voor alle medewerkers • LBL- gefaseerd implementatieplan • Ontwerp plus eerste stap 'Bedrijf in beeld' 	<ul style="list-style-type: none"> • Training loopbaangesprekken 2 • Voorbereiding implementatie IBL-gesprekken • Keuzeproces/protocol BK onderbouw • Bedrijfsbezoek/MBO/HBO – TL doc • PPO BK afstemmen 	<ul style="list-style-type: none"> • Start loopbaanleren in een tussenweek • 70% van de vmo leerlingen voeren minimaal 1 loopbaangesprek per jaar in leerjaren 3 en 4 	<ul style="list-style-type: none"> • LBL gesprekken- Arcus, SGL • Tussenweken – SGL 	<ul style="list-style-type: none"> • LBL gesprekken - Arcus, SGL en RTL • Tussenweek – alle locaties • TL docenten - bedrijfsbezoek
BK – leertaken AVO kern van het vak	<ul style="list-style-type: none"> • Werken met de leerproces: vaststellen van prototypische leertaak is voor de onderbouw • Expliciteren kwaliteitsseisen 	<ul style="list-style-type: none"> • Planning ontwikkeling leertaken • Ervaring opdoen met leertaken voor alle vakken in leerjaar 1 vlg afgesproken format 	<ul style="list-style-type: none"> • Start programma leerjaar 1 in leertaken • Kwaliteitskader algemeen + vakspecifiek voor AVO 	<ul style="list-style-type: none"> • Eerste Leertaak avo – Arcus, SGL, RTL 	<ul style="list-style-type: none"> • Leertaken avo – Arcus, SGL, RTL, 2e fase
BK – leertaken profielen	<ul style="list-style-type: none"> • Werken met leertaken vanuit de leerproces • Ervaringen bespreken, leertaken aanpassen • Vastleggen van de kwaliteitsseisen 	<ul style="list-style-type: none"> • Kwaliteitsseisen Leertaken per profiel • Leerjaar 3: leertaken worden gemaakt • PPO programma in leertaken vertaald 	<ul style="list-style-type: none"> • Leerjaar 3 start met leertaken • Kwaliteitskader algemeen + vakspecifiek 	<ul style="list-style-type: none"> • Leertaken profielvakken – Arcus, SGL, RTL – 1e fase 	<ul style="list-style-type: none"> • Leertaken profielvakken – Arcus, SGL, RTL – 2e fase
Kunst project - regio				<ul style="list-style-type: none"> • 1 daags project 	Nog te bepalen

Zo varen we langzaam richting Cluster met behoud van de goede dingen en zoekend naar versterking van het leerproces. Soms vooral vermoeid, maar regelmatig ook geïnspireerd en verrast door wat we zien bij leerlingen.

Je vindt het allemaal in dit derde boekje. Een boekje waarin vooral ervaringen en verhalen van jullie staan, omdat we op pad zijn. In de teams, in de scholen, tussen de scholen, in de vakgroepen en de profielen.

De grote ontwerpessies zijn klaar en de teams ontwikkelen daarbinnen hun eigen weg. Op alle fronten is er veel gebeurd en dat gaat van groot naar klein.

- Van de keuze voor de 7 gebouwen die samen de campus vormen, tot het werken met leertaken in de les.
- Van het uitrekenen van de formatie van de toekomst tot een training in het voeren van loopbaangesprekken
- Van de samenwerking met het mbo tot de samenwerking binnen de vakgroepen.
- Van het ontwerp van TMF tot het kiezen van de keuzevakken bk.
- Van sollicitatietrainingen met bedrijven tot het studeren voor je profielbevoegdheid.
- Van een SVOL-brede presentatie naar nieuwe vormen van oudercontacten.
- Van de MR naar de clusterraad.

Daarnaast is natuurlijk ook nagedacht over **de schoolorganisatie**, de logistiek van het leren. Hoe zorgen we er in de praktijk voor dat er én gewoon les kan worden gegeven én er flexibel kan worden gewerkt? Hoe zorgen we ervoor dat er ruimte is voor verdieping, ondersteuning of verbreding in kleine groepen, grote groepen en met individuele leerlingen?

Nieuw is de **clusterraad**. Gestart in oktober was het even zoeken naar de rol en invulling. We hebben intussen een werkwijze gevonden en de besluitvormingskalendar is afgestemd.

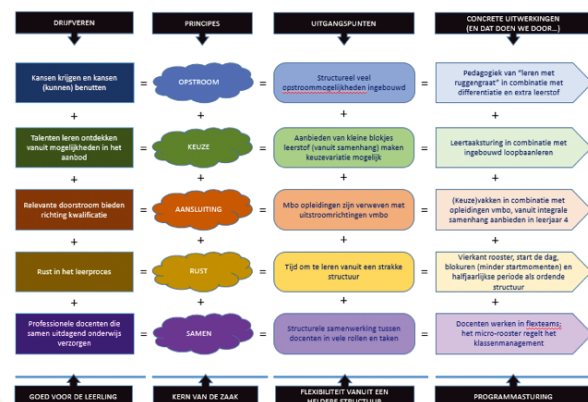
Natuurlijk doen zich **ook veranderingen** voor tijdens het proces, want al doende leert men. Zo:

- Spreken we niet meer over combilessen, maar werken vakverwante collega's samen in leerzones rond bèta, gamma en talen.
- Zijn de talentprogramma's gekoppeld aan de verschillende leerzones in leerjaar 1, maar is het hele aanbod door de leerroutes heen nog niet uitgekristalliseerd.
- Liggen de lessentabellen in concept klaar en zullen we die jaarlijks herijken.
- Kunnen leerlingen die vanaf leerjaar 1 smal techniek willen doen daar ook voor kiezen.
- Is het start-de-dag-programma dagelijks ingeroosterd voor leerjaar 1. Bij de overige leerjaren wordt dat flexibeler.
- In verband met de keuze voor 2 blokken kunst en cultuur per week in plaats van 1 blok. Dit betekent een aanpassing voor de afsluiting van de dag.

In 2018/2019 ligt opnieuw een aantal ontwerp vragen voor. Dit betreft de elektronische leeromgeving, het personeelsbeleid, de aansturing van de samenwerking in leerzones en teams, inrichting van de begeleiding en de verdere inhoud van de talentprogramma's. Dus we horen het graag als je wilt meedenken.

En natuurlijk is de winkel ook nog gewoon open en gaan we door. Worden nieuwe leerlingen verwelkomd, helpen we de examenleerlingen aan een diploma. Gaan we op kamp, hebben we ouderavonden, maken we toetsen en geven we les. De kunst is om slimme dingen te doen op weg naar het cluster. Onze energie en tijd te besteden aan zaken die nu én straks belangrijk zijn. Volgens mij is dat goed gelukt het afgelopen jaar.

Lelystad: 3 scholen + vernieuwing vmbo + nieuwbouw (met mbo) = KANS!

Leren met Ruggengraat

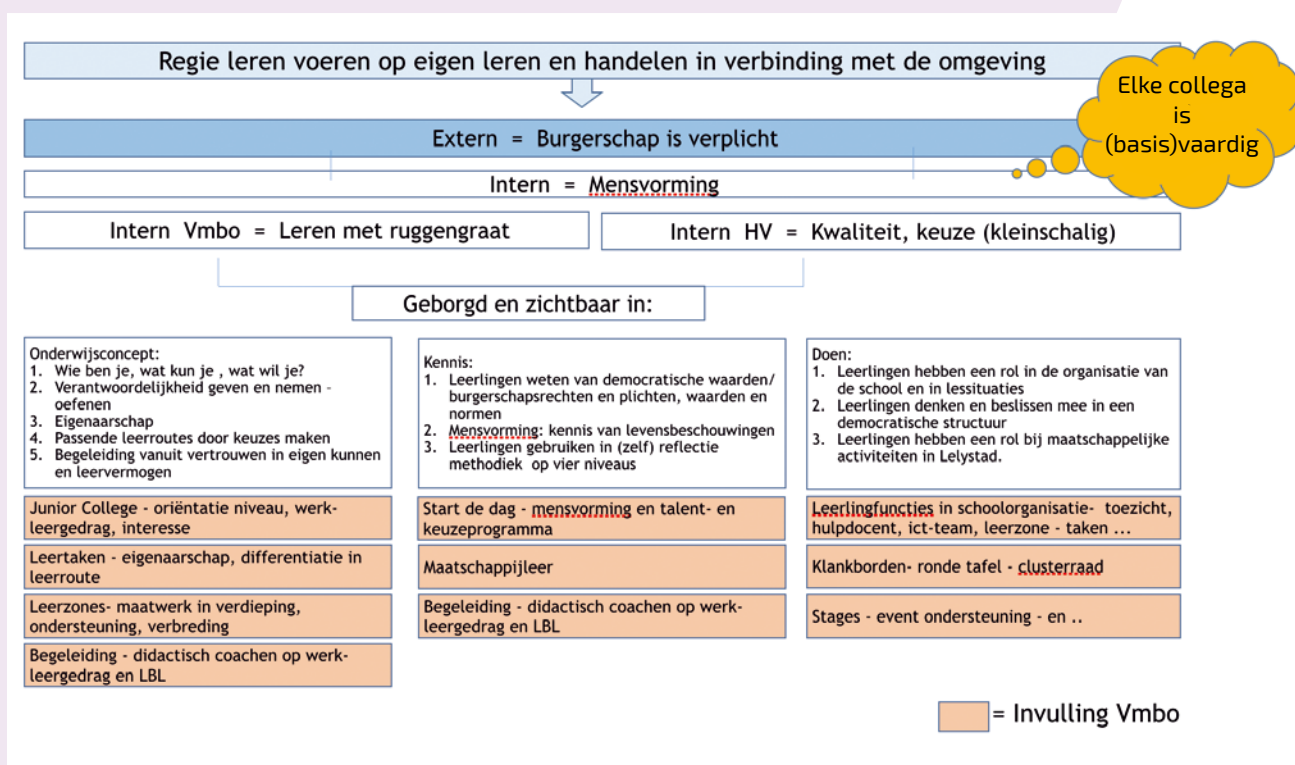
– de eerste ervaringen

1.1 Leren met Ruggengraat en burgerschap

De missie van de SVOL luidt: 'Wij vinden het belangrijk dat iedereen leert het eigen leren en gedrag te sturen en dat je dat in verbinding met je omgeving doet'. Die verbinding geldt voor mensen en voor organisaties. Nederland kenmerkt zich als een open en vrije samenleving. Daarin is gedeeld burgerschap onmisbaar. Vreedzaam samenleven met mensen met verschillende meningen, achtergronden, geloven en leefstijlen gaat niet vanzelf. Hoe bevorder je de sociale cohesie? Scholen in Nederland besteden wel aandacht aan burgerschap, maar doen dat over het algemeen weinig

doelgericht en de kwaliteit loopt uiteen (onderwijsinspectie 2016). Activiteiten tonen weinig verband en er is geen planmatige aanpak. Het is belangrijk om ook voor burgerschap doelen te formuleren en de voortgang van leerlingen te monitoren.

In het nieuwe concept nemen we onze visie waarin het burgerschap is opgenomen, serieus. We zien dit terug in de wijze waarop we het onderwijs organiseren, in onze leerinhouden en in de oefensituatie die we leerlingen bieden.

Leren met ruggengraat is als basis van ons nieuwe onderwijsconcept zichtbaar in:

a. De invulling van burgerschapsonderwijs.

In de school en in samenwerking met onze stakeholders krijgen de leerlingen de kans om echte verantwoordelijkheid te nemen voor taken in de organisatie. Dit geldt voor het oefenen in de democratische structuren van meedenken en meebeslissen tot het ondersteunen van beheerfuncties, begeleiden van medeleerlingen en activiteiten in en buiten school.

b. De wijze waarop we het aanbod inrichten.

We bieden kansen en de mogelijkheid tot het maken van keuzes. Concreet betekent dit:

- Een flexibel aanbod door programma gestuurd werken/leertaken.
- Op hoger niveau kunnen werken voor vakken of extra vakken volgen.
- Talentprogramma's gekoppeld aan de leerzones.

1. LEREN MET RUGGENGRAAT

c. De wijze waarop we onze leerlingen begeleiden.

De aandacht voor persoonlijke ontwikkeling, het soort gesprekken dat we voeren, de ruimte die leerlingen krijgen en de begrenzing die nodig is om tot resultaten te komen. Kenmerken zijn:

- Een vaste, herkenbare structuur.
- Aandacht voor cognitieve vaardigheden, 21e eeuwse vaardigheden en zelfregulatie.
- Begeleiding volgens de systematiek van didactisch coachen en leerloopbaanbegeleiding - oefening in het sturen van eigen werk - en leergedrag.

d. De wijze waarop we onze school organiseren:

- De keuze voor een overgangsjaar van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs met veel persoonlijk contact met leerling en ouders. Met aandacht voor groepsdynamiek, een veilig en plezierig schoolklimaat, het oefenen van de leervoorwaarden (die horen bij programma gestuurd werken), basisvaardigheden als rekenen en taal, oriëntatie op talenten en interesses en determinatie.
- De keuze voor leerzones waarin docenten van verwante vakken samenwerken zodat leerlingen extra kunnen oefenen, zich verbreden of verdiepen.
- De keuze voor vaste lessen én flexibel in te vullen lestijd om aan de verschillende leerbehoeftes van leerlingen te voldoen
- De keuze voor een sterk mentor-/coachingsysteem.

1.2

Leren met ruggengraat en de flexibele werktijd in de vakkenband

Voorbeelden van Leren met Ruggengraat die op dit moment in de scholen worden gerealiseerd.

Op de SGL.

De WAM-kaart

Op dinsdag het 1e uur starten leerlingen uit 1bk, 1kt, 2bk en 2kt de dag met hun mentor. Gezamenlijk vullen zij een kaart in waarop het werk voor een aantal AVO-vakken voor die week komt te staan. Wij noemen dit de WAM-kaart, afgeleid van de Werk-Afmaak-Middag op vrijdagmiddag. In klas 1 gaat dit om de vakken Nederlands, Engels, wiskunde en rekenen; in klas 2 wordt dit met meer vakken uitgebreid.

De vakkenband

Op dinsdag het 2e en donderdag het 5e en 6e uur werken de leerlingen zelfstandig aan deze leertaken. Deze uren noemen wij vakkenbanduren. Wij werken met 6 klassen en 6 docenten in 5 lokalen en op 1 werkplein. In de lokalen is een docent die de leerlingen coachend begeleidt. Op het werkplein staan laptops waar leerlingen volgens een roulatieschema werken. De leerlingen beslissen op deze uren zelf aan welk vak zij werken en in welke volgorde. Zij maken hierin bewuste, individuele keuzes. Sommigen kiezen ervoor eerst aan het vak te werken dat zij het moeilijkst vinden. Anderen maken eerst het vak af waarvoor zij het meeste moeten doen. De leerlingen maken ook een keuze in welk lokaal zij werken, met welke docent en welke medeleerling.

Werk-afmaak-middag

Wanneer de leerling klaar is met het werk, dan laat zij/hij dit aftekenen bij de docent. Dit kan tijdens de vakkenband of wellicht later in de week, tijdens een vakles. Mocht het onverhoopt niet lukken om het af te krijgen, dan blijft de leerling op vrijdag langer op school om het werk alsnog af te maken tijdens de Werk-Afmaak-Middag (WAM).

We gaan door

We merken dat het leerlingen motiveert om zelfstandig en doelgericht aan het werk te gaan. Het geeft rust. Het is ook fijn dat er een duidelijke beloning te behalen is. Als het werk naar behoren af is, kun je vrijdag meteen naar huis. Dan hoef je niet bij het werk-afmaak-uur te zijn. Volgend schooljaar breiden we het systeem uit met de invoering van een dagelijkse start van de dag.

1.3 **Leren met Ruggengraat en het versterkt mentoraat van het Junior College - TL**

Op ISG Arcus

Het junior College - tl is gericht op het leer- en werkgedrag van de leerlingen en de betrokkenheid van ouders. Het doel is dat leerlingen zich sociaal gedragen in de klas en zich inzetten om te presteren in de les. Om de steun van thuis te mobiliseren is gekozen voor een intensivering van het oudercontact.

Werken als team

We hebben gewerkt met een klein, betrokken team dat zich ook echt aan afspraken houdt. Dat team houdt collega's goed op de hoogte. Leerlingen merken dat wat er gebeurt bij het hele klassenteam bekend is. Ze weten dat de regels bij het hele team ongeveer gelijk zijn. Dit betekent helaas nog niet dat ze zich altijd netjes gedragen. Het waren twee grote groepen met daarin veel verschillende karakters.

Volgend schooljaar gaan we hiermee verder. Tijdens de introductiedagen zullen we ons meteen gezamenlijk als onderbouwteam voorstellen. Dan maken we samen onze regels en afspraken bekend bij de leerlingen en weten ze dat bij iedereen dezelfde regels en afspraken gelden.

Intensief mentoraat

In het junior college op Arcus starten alle mentoren de week met hun mentorklas op maandag en eindigen ze de week met hun mentorklas op vrijdag. Dit is heel fijn. Zo zie je als mentor hoe de leerlingen na het weekend op school komen en zorg je dat de leerlingen wat school betreft zonder zorgen naar huis gaan voor het weekend.

Ouderbetrokkenheid

Om de ouderbetrokkenheid te vergroten hebben de mentoren vanaf het begin van het schooljaar regelmatig informatieve mails gestuurd naar de oudergroep. We hoopten dat dit de drempel voor ouders zou verlagen om contact op te nemen met de mentoren of te reageren op de mailtjes. In het begin kregen we regelmatig een reactie op de mailtjes. Naarmate het jaar vorderde, werd dat minder. Vermoedelijk raakten ouders eraan gewend. Ze worden nog wel gelezen. We hebben makkelijk en goed contact met de ouders.

Begeleidingsuur

Elk van de drie mentoren van klas 1mh neemt een uur op zich (op de maandag, de woensdag en de donderdag na school). Het kan gebruikt worden voor gesprekjes, werk afmaken, bijles en meer. Deze begeleidingsuren zijn goed gebruikt voor gesprekjes met mentorleerlingen en vrijwillige bijles aan groepjes leerlingen uit beide klassen. Het is wel belangrijk dat die begeleidingsuren aansluiten op de lesroosters van de leerlingen. Vakdocenten maakten nog te weinig gebruik van de mogelijkheid in deze uren werk te laten afmaken. De uren stonden niet op de taakplaat.

We gaan door

We gaan door en hopen dat de structuur op de nieuwe school leerlingen meer het gevoel gaat geven dat ze zelf verantwoordelijk zijn voor hun ontwikkeling en dat ze daardoor vaker verstandige keuzes maken.

1.4 Leren met Ruggengraat - de structuurklas/ arrangementsklas BK

Op De Rietlanden

Kleine afdeling en klein team

Het werken op een kleine afdeling met een vaste groep docenten lijkt zijn vruchten af te werpen. Basis- en kaderleerlingen werken volgens een vaste en voorspelbare structuur. Ook voor leerlingen met een specifieke onderwijsbehoefte is dit een structuur die werkt.

Dagelijks startoverleg collega's

Elke ochtend vergadert het kernteam al voordat de lessen beginnen. Zo kunnen specifieke zaken aangaande leerlingen met elkaar gedeeld worden, maar wordt ook de dag doorgenomen, eventuele uitval van lessen met elkaar opgelost en opgevangen. Invallen wordt door het team zelf gedaan waardoor er geen docenten voor de klas staan die leerlingen niet kennen.

Ook staat de ontwikkelagenda centraal en de afspraken die daaruit voortvloeien. De docenten kunnen zaken waar ze tegenaan lopen benoemen en hier met elkaar oplossingen voor bedenken. Dit geeft meer gevoel van eigenaarschap en verhoogt het werkplezier.

Start en afsluiting van de dag met leerlingen

Alle leerlingen starten met 'start van de dag' waarbij zowel het dagprogramma als een onderdeel van positive action wordt doorgenomen. Deze methode richt zich op veiligheid binnen en buiten de klas. Het helpt de leerlingen na te denken over het eigen gedrag en de invloed daarvan op anderen. Zo leren ze nagaan of ze juiste keuzes maken. Ook tijdens mentorles wordt hier aandacht aan besteed. Volgend jaar worden de onderwerpen, daar waar dat actueel is, gekoppeld aan de jaargenda. Aan het eind van de dag wordt met de mentor afgerond en wordt het verloop van de dag doorgenomen. Dan wordt ook gekeken of het werk af is en anders kan de leerling het werk nog onder begeleiding afmaken.

Dagtaak/weektaak

Leerlingen uit de eerste klas werken met een dagtaak en na evaluatie is besloten om leerlingen uit de tweede klas met een weektaak te laten werken. Dit sluit ook beter aan op de overstap naar de bovenbouw. In beide jaarlagen heeft één project plaatsgevonden. Volgend jaar zal dat per periode een project zijn. Er gaat veel tijd zitten in het ontwikkelen van lessen die binnen het thema passen. Het is de bedoeling dat alle vakken hier een plek in krijgen.

Voor een paar AVO-vakken is gestart met het ontwikkelen van leertaken. Dit komt ook tegemoet aan meer willen differentiëren binnen de klas en ruimte geven voor keuzes van leerlingen. Volgend schooljaar zal hier sterker op ingezet worden.

Pedagogisch handelen

Pedagogisch is het van belang met elkaar op een lijn te zitten. Daarbij is ook gekozen voor een systeem waarbij de leerling een time-out kan krijgen, tijd heeft voor herstel en

dan weer mee kan doen in de les. Aan het eind van de dag komt de leerling terug voor een gesprek waarin afspraken worden gemaakt om herhaling te voorkomen. De ervaring leert dat het aanwezig zijn van een pedagogisch medewerker op de afdeling belangrijk is. Deze kan leerlingen opvangen, met een leerling reflecteren op gedrag en helpen bij het oplossen van eventuele conflicten tussen leerlingen.

We gaan door

Van het team vraagt werken met de structuurklassen een grote betrokkenheid bij leerlingen, maar ook bij elkaar. Aan de andere kant biedt het de mogelijkheid om veel meer invloed uit te oefenen op het vormgeven van het onderwijs op deze afdeling. Het in kaart brengen van ieders kwaliteiten en daar gebruik van maken is daarbij essentieel. Op basis van de (tussentijdse) evaluaties van de pilot structuurklassen afgelopen schooljaar, wordt het volgend schooljaar voortgezet.

Onderwijs BK en TL

2.1 BK

2.1.1 Over de nieuwe vmbo-profielen

Het programma van het vmbo is de afgelopen jaren op landelijk niveau gemoderniseerd en opnieuw geordend. De nieuwe beroepsgerichte programma's bieden hierdoor meer mogelijkheden voor maatwerk: 50% van de tijd voor verplichte **profielmodules**, centraal te examineren, en 50% van de tijd voor **keuzevakken**. Voor deze laatste mag de school zelf het aanbod samenstellen. Leidende criteria daarbij zijn een goede aansluiting op de vervolopleidingen van het mbo en de vraag op de regionale arbeidsmarkt. Binnen deze kaders heeft de SVOL een aantal eigen keuzes gemaakt voor de korte- en de lange termijn:

- Er is gekozen voor een pakket van zes van de tien landelijke profielen. Die zes profielen worden in eerste instantie aangeboden op de drie SVOL-locaties. Bij de keuze voor dit aanbod is arbeidsmarktrelevantie een belangrijk criterium geweest.
- De door de SVOL gekozen profielen zijn onder te brengen in de vmbo-sectoren economie, techniek en zorg en welzijn. Naast de sectorgebonden profielen, wordt het sectoroverstijgend profiel D&P aangeboden. Dit brede profiel is met name voor de leerlingen die na het keuzetraject in leerjaar 2, nog geen keuze kunnen maken voor een sectorgebonden profiel.
- Een beroepsgericht profiel bestaat uit 4 **profielmodules** en tenminste 4 **keuzevakken**. De keuzevakken vormen een onderdeel van het schoolexamen. Middels deze vakken kunnen leerlingen hun profiel verdiepen of verbreden. Wij maken daarom onderscheid tussen **verdiepende keuzevakken** (toegankelijk voor leerlingen binnen het gekozen profiel) en **verbredende keuzevakken** (ook toegankelijk voor leerlingen uit andere profielen). Profielmodules van een profiel mogen ook als keuzevak ingezet worden bij de andere profielen. Zo wordt de profielmodule 'multimediaal product maken' (D&P) ingezet als verbredend keuzevak. Door keuzevakken samen met het mbo te ontwikkelen is er voor leerlingen **leerwinst** te boeken. In het huidige schooljaar zijn de SVOL en het MBO-college Lelystad gestart met het ontwikkelen en aanbieden van het verbredende keuzevak 'ondernemen'.
- Zolang de beroepsgerichte vmbo-afdelingen van de drie SVOL-locaties nog niet in één gebouw gehuisvest zijn, wordt tijdens deze overgangssituatie het centraal schriftelijk praktijk examen (CSPE) afgenomen in leerjaar 4.
- Het programma van toetsing en afsluiting (PTA) wordt nu nog per locatie vastgesteld. Het jaar voorafgaand aan het fysiek samengaan van de drie locaties, wordt het PTA gezamenlijk vastgesteld.
- De keuzevakken worden per locatie vastgesteld en aangeboden. Het is op dit moment nog niet mogelijk om leerlingen keuzevakken op andere locaties te laten volgen.

In september 2017 zijn de drie locaties gestart met de nieuwe profielen. De keuzes van leerlingen voor de verschillende profielen en de al aanwezige onderwijsfaciliteiten, heeft de spreiding van het aanbod over de locaties voor het komend schooljaar bepaald.

Overzicht aanbod profielen

	Profiel	Afkorting	Locatie
1	Bouw, Wonen en Interieur	BWI	Arcus
2	Dienstverlening en Producten	D&P	SGL
3	Economie en Ondernemen	E&O	Arcus en SGL
4	Horeca, Bakkerij en Recreatie	HBR	Rietlanden
5	Produceren, Installeren en Energie	PIE	Arcus en SGL
6	Zorg en Welzijn	Z&W	Arcus, Rietlanden en SGL

Overzicht aanbod keuzevakken

Locatie Leerjaar 4	Profiel verdiepend	
Arcus	BWI	<ul style="list-style-type: none"> • Meubels maken • Gevelopeningen • Bouwkundig onderhoud, renovatie en transformatie
Arcus	E&O	<ul style="list-style-type: none"> • Distributie • Interieurbouw, stands en betimmeringen • Interieurontwerp en design
Arcus	PIE	<ul style="list-style-type: none"> • CNC technieken • Drinkwater en sanitair • Verspaningstechnieken • Praktisch booglassen • Booglasprocessen • Domotica en automatisering

Leerjaar 4	Profiel verdiepend	Profiel Verbreedend
RTL	Z&W	<ul style="list-style-type: none"> • Haarverzorging • Welzijn, kind en jongere • Kennismaking met uiterlijke verzorging • Voorkomen van ongevallen + EHBO
RTL	HBR	<ul style="list-style-type: none"> • Brood- + banket specialisatie • Keukenspecialisatie • Gastheer/gastvrouw specialisatie • Bijzondere keuken

Leerjaar 3	Profiel verdiepend	Profiel Verbreedend
SGL	E&O	<ul style="list-style-type: none"> • Ondernemen
SGL	D&P	<ul style="list-style-type: none"> • Evenementen • Voeding en beweging
SGL	Z&W	<ul style="list-style-type: none"> • Voorkomen van ongevallen + EHBO • Kennismaking met uiterlijke verzorging
SGL	PIE	<ul style="list-style-type: none"> • Booglasprocessen • Domotica en automatisering

Leerjaar 4	Profiel verdiepend	Profiel Verbreedend
SGL	E&O	<ul style="list-style-type: none"> • Distributie
SGL	D&P	<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteuning bij sport en bewegingsactiviteiten • Geüniformeerde dienstverlening en veiligheid • Ondersteuning bij sport en bewegingsactiviteiten
SGL	Z&W	<ul style="list-style-type: none"> • Welzijn, volwassenen en ouderen • Haar- en huidverzorging
SGL	PIE	<ul style="list-style-type: none"> • CNC technieken • Drinkwater en sanitair • Verspaningstechnieken • Praktisch booglassen • Booglasprocessen • Domotica en automatisering

Ondernemen als verbredend keuzevak

Leo van Ginkel - docent E&O - SGL

Erwin Kok - docent E&O - ISG Arcus

Daan Kuijpers - docent ondernemerschap - MBO College Lelystad

Leerwinst door samenwerking mbo

"Voor de opleiding Economie & Ondernemen (E&O) hadden wij vanuit de SVOL de opdracht gekregen een lesprogramma voor een keuzevak te schrijven. Bij de ontwikkeling hiervan wilden we dat dit programma zo goed mogelijk zou aansluiten op het mbo zodat er leerwinst behaald kan worden. Hierin zijn we een samenwerking met het MBO College Lelystad aangegaan. We hebben gekeken naar welke keuzevakken een raakvlak hebben met de lesprogramma's zoals die op het MBO College worden aangeboden. Het werd al snel duidelijk dat Ondernemerschap de meest logische module was om mee te beginnen.

Deze samenwerking geeft ons de mogelijkheid om te kijken wat de leerwinst kan zijn voor leerlingen die Ondernemen al in het vmbo hebben gevolgd en doorstromen naar het mbo op het MBO College Lelystad."

"Ondernemerschap wordt op het MBO College aan alle leerlingen, op alle niveaus aangeboden. Niveau 1 en 2 draaien een ander programma dan niveau 3 en 4. Officieel heet het een keuzedeel maar onderwijsinstellingen kunnen, binnen de te kiezen keuzedelen, ook keuzedelen verplicht stellen. Het MBO College Lelystad heeft ervoor gekozen het keuzedeel Ondernemerschap verplicht te stellen. Ondernemerschap is namelijk niet alleen gespist op het starten van een eigen onderneming maar het leert leerlingen ook een ondernemende, pro-actieve houding aan te nemen."

Versnellen of verdiepen

"De interactie met het MBO College Lelystad is wel een waardevolle toevoeging gebleken. Door de programma's op elkaar te laten aansluiten nemen leerlingen een stukje ervaring in het ondernemerschap mee naar het mbo. Ieder op hun eigen niveau. Dat betekent dat ze - wanneer ze doorstromen naar het MBO College Lelystad - de mogelijkheid hebben te versnellen of te verdiepen. Het betreft hier een samenwerking tussen de Lelystadse scholen wat betekent dat dit alleen geldt voor leerlingen die doorstromen naar het MBO College Lelystad."

"Het is niet per definitie zo dat wanneer een leerling op het vmbo het vak Ondernemen heeft gevolgd, deze automatisch kan versnellen of verdiepen op het MBO College. Een leerling zal, naast een bewijs van afronding, een bepaald kwaliteitsniveau moeten hebben behaald. Om dit te kunnen beoordelen denken we bijvoorbeeld aan een intake waarin leerlingen middels een presentatie kunnen laten zien welke kennis zij hebben opgedaan. Ook denken we aan een vorm van aanbeveling of advies vanuit het vmbo.

In de praktijk

"Momenteel draait het keuzevak Ondernemen zowel op ISG Arcus als op de SGL. Dit geeft ons de kans erachter te komen wat haalbaar is en hoe we het in de toekomst aangepakt willen zien. We zijn een pilot gestart waarin leerlingen met het keuzevak Ondernemen een salespitch houden waarin zij hun bedrijfsplan presenteren. Van de zes haalbare plannen, kiezen de leerlingen er vier uit die daadwerkelijk worden uitgevoerd. Ze gaan letterlijk met hun product de markt op. Met deze opdracht doorlopen leerlingen een aantal fasen van het starten van een eigen onderneming zoals het maken van een businessplan, marketing, inkoop en het zoeken van investeerders in de vorm van aandeelhouders. Heel leerzaam en het sluit ook zeer goed aan op het keuzedeel Ondernemerschap op het MBO College, waar een dergelijke opdracht nog veel breder aan bod komt."

Intensiveren samenwerking

"In het nieuwe ontwerp sluiten we voor alle leerlingen in het vmbo het CSPE in leerjaar 3 af. In leerjaar 4 kiezen de leerlingen uit een vaststaand aanbod van keuzevakken die voor een groot deel zullen zijn afgestemd met het MBO. Dat geeft de mogelijkheid de samenwerking tussen vmbo Lelystad en het MBO College Lelystad te intensiveren. Bijvoorbeeld door leerlingen te laten meelopen op het MBO College, waardoor lesstof en werkwijze nog beter op elkaar afgestemd kunnen worden."

2.1.2 Werken met leertaken in klas 1

In boekje twee 'Dit is ons verhaal', staan de uitgangspunten en achtergronden beschreven van programma gestuurd werken met behulp van leertaken. Kort samengevat zorgt programma gestuurd werken voor:

- Passende leerroutes waarbij de leertaak voor maatwerk zorgt. Flexibilisering door aan te sluiten bij de leerbehoefte van leerlingen. (tempo, niveau, interesse, leerstijl differentiatie).
- Flexibilisering door standaardisering. Bij programma gestuurd werken ontstaat een flexibel onderwijssysteem waarbij de leertaak structuur geeft. De leertaak draagt het curriculum.
- Contextrijk en in samenhang leren waarbij we leerlingen praktijkgericht willen laten leren.
- De leertaak als feedbackinstrument: de leerling is mede-eigenaar van zijn eigen leerproces.
- Binnen de leerzones zal de leerling 33% van de beschikbare tijd onafhankelijk van de docent aan het werk zijn. De leertaak maakt dit mede mogelijk.

Voortgang van het werken met leertaken

Doel is om in 2018- 2019 40% van de lessen programma gestuurd te verzorgen. Voor leerjaar 1 is het afgelopen jaar voor een aantal vakken leertaken ontwikkeld. Op de drie locaties hebben verschillende docenten van algemeen vormende vakken pilots gedraaid met het programma gestuurd werken met behulp van leertaken. Deze docenten hebben ontwikkeld, maar ook meteen ervaring opgedaan in het werken met leertaken. Leren door doen!

Werken met leertaken in de onderbouw

Joyce Neslo

docent nask 1 en 2 – ISG Arcus:

“We zijn in klas 1 begonnen met het geven van leertaken, vooral omdat je - wanneer je iets nieuws neerzet - wilt beginnen met een nieuwe klas. Niet alleen voor ons als docenten is het nieuw, ook voor leerlingen is het een nieuwe manier van werken. Zij moeten leren om straks met leertaken te gaan werken. Nu kunnen ze hier van begin af aan al aan wennen en is het ze in de jaren daarna niet meer vreemd.

We zijn gewend dat de docent de lesstof klassikaal, stap voor stap uitlegt en leerlingen precies vertelt wat zij moeten doen. Als leerlingen met leertaken werken moeten zij zelf de te volgen stappen lezen en aan het werk gaan. Daar begint de zelfstandigheid.

Na het afronden van een leertakenperiode over een bepaald onderwerp, wordt deze afgesloten met een so welke wordt nabesproken. Daarna volgt een toets. Waar ik naartoe wil is dat leerlingen hun eigen so kunnen inplannen. Na het afronden van de leertaken zou ik de leerlingen een week of twee speling willen geven om zelf het moment te bepalen waarop zij klaar zijn voor de so. Na het bespreken van de so volgt de volgende les de toets. Dit wil ik volgend jaar gaan proberen, nog meer eigen regie.

Mijn leerlingen zijn over het algemeen heel positief over het werken met de leertaken. Ze vinden het fijn om zich bezig te houden met hun eigen werk. Om eerlijk te zijn verbaasde het mij hoe goed ze dit oppakken en gewoon aan het werk gaan.”

Mark IJntema

docent oriëntatie op de samenleving, Engels en drama – SGL:

“We willen van een klassieke, docentgestuurde leeromgeving naar een leerlinggestuurde leeromgeving. Leertaken helpen je het op een dusdanige manier vorm te geven dat leerlingen ook echt zelfstandig kunnen beginnen.

Docenten kunnen leertaken maken aan de hand van een format in Publisher of Word. Dat is in het begin even zoeken maar als je eenmaal weet hoe het werkt en je hebt leertaken liggen waar je een paar weken mee vooruit kunt, dan kan je dat uiteindelijk veel tijd schelen. Het werkt wel heel prettig, ook voor jezelf.

Voor Engels hebben we nu vijf leertaken. Ze bevatten allemaal verschillende onderdelen: vocabulaire, luisteren, kijken, schrijven. In principe hebben leerlingen een week voor één leertaak, dus twee-en-een-half lesuur. Wat ze niet af hebben wordt meegenomen als huiswerk. Aan het einde van de vijf weken moeten leerlingen de vijf leertaken af hebben. In welke volgorde zij dat doen en wanneer of waar, dat kunnen zij zelf bepalen. Ze maken hun eigen planning.

De opdrachten in de leertaken helpen de leerlingen voldoende kennis over een onderwerp op te doen om te komen tot de eindopdracht. Wanneer een leerling heel goed is in een bepaald onderwerp, zou deze in principe de (lees) opdrachten kunnen overslaan en direct met de eindopdracht kunnen beginnen. Een leerling kan dus naar eigen inzicht kijken hoeveel opdrachten hij of zij nodig heeft om te komen tot het eindproduct. Dat vergt wel oefening maar als leerlingen eenmaal gewend zijn aan het werken met leertaken dan zou dit in principe mogelijk kunnen zijn. Dat is precies de bedoeling van het werken met leertaken; je geeft de leerling zelf de regie over het leerproces. Leren met leertaken biedt de mogelijkheid te differentiëren.

Leerlingen zijn positief en gaan er hard mee aan de slag. Natuurlijk zijn er evengoed opdrachten die nog klassikaal gedaan worden. Een luisteropdracht bijvoorbeeld. Maar de creatieve opdrachten tussendoor vinden ze een leuke aanvulling.”

Kirsten ten Berge
docent Engels – SG De Rietlanden:

“Ik ben begonnen dit jaar met het inzetten van leertaken in klas 1. Eerst begon ik met een opdracht als taak vorm te geven, dus met een stappenplan, tijdsplan en reflectie erbij inbegrepen. Inmiddels ben ik bezig om ook voor presentaties/projecten leertaken te ontwikkelen.

Het is een nieuwe manier van werken maar inmiddels vind ik het erg makkelijk. Ik heb het idee dat ik minder tijd hoeft te besteden aan uitleg. Ik krijg meer een begeleidende rol, wat een prettige afwisseling is. Daarnaast geeft de leertaak structuur, niet alleen voor de leerling maar ook voor mij als docent. De evaluatie/reflectie vergeet ik bijvoorbeeld niet want deze is opgenomen in de structuur van de leertaak.

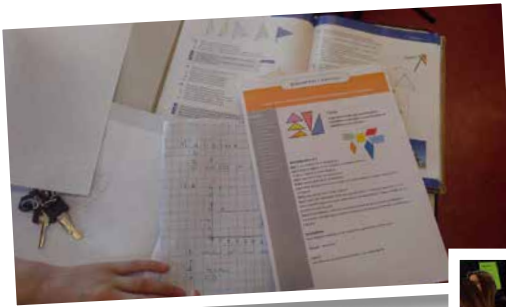
Mijn ervaring is dat het reflectieformulier door leerlingen helaas niet erg serieus wordt ingevuld. Ik zou bij leerlingen nog graag meer nadruk willen leggen op het belang van het kritisch nadenken over hun taak en werkwijze en hoe dit hen kan helpen om het de volgende keer nog beter te doen. Ook wil ik instructiefilmpjes maken of andere bronnen zoeken die leerlingen ter ondersteuning kunnen opzoeken als ze er niet uitkomen.

Als docent kun je ervoor zorgen dat er (keuze) opdrachten van verschillende niveaus/leerstijlen in de leertaak verwerkt zijn zodat taken meer gepersonaliseerd zijn en voor iedere leerling uitdagend op zijn manier. Docenten die voor het eerst met leertaken aan de slag gaan zou ik als tip geven dit uit te proberen op een manier die voor jezelf inspirerend is. Gebruik het format maar bedenk zelf een leuke opdracht waar je enthousiast van wordt. Wees beknopt en duidelijk in de leertaak, met zo weinig mogelijk tekst per onderdeel. Leg de leerlingen eerst uit hoe de leertaak werkt en dat reflectie minstens zo belangrijk is als de taak zelf.

Leerlingen zijn enthousiast over de leertaken. Ze gaan zelf aan het werk en helpen elkaar ook af en toe. De leertaken geven ze goed overzicht op hun werk. Het is duidelijk wat de opdracht is en wat er van hen verwacht wordt. Die voorspelbaarheid werkt prettig voor ze; wanneer de ene opdracht klaar is, beginnen ze met de volgende.”

Ervaringen met leertaken (bk en tl)

Sil:

"Je kunt het zelf doen in je eigen tempo en ook hoe je het doet."

"Onhandig op een los blaadje, maak een boek met leertaken."

Shahad, docent Engels:

"Aan de ene kant is het werken met de leertaken veel makkelijker. Leerlingen kunnen zelfstandig aan het werk, ze volgen gewoon stap voor stap de opdrachten in de leertaak. Toch moeten ze nog erg wennen aan deze manier van werken en hebben daarom nog veel ondersteuning nodig."

Hendrik, docent Aardrijkskunde:

"Leertaken moeten niet als doel dienen maar als middel. Je gaat wel actief met leerlingen aan de slag en zij moeten zelf ook pro-actief bezig gaan."

Sean:

"Ik vind leertaken leuk, het is geordend. Ik zou nog wel meer uitdaging willen hebben in de leertaak."

Dilan:

"Je ziet wat je de komende tijd gaat doen en je mag het zelf doen, je hoeft niet eerst te luisteren maar kunt het zelf uitzoeken."

Onno, docent Duits:

"Werken met leertaken ontslaat de docent er niet van om echt les te geven. Je moet zorgen voor genoeg verbreding en verdieping in de leertaken zodat elke leerling op zijn eigen tempo kan werken."

Sandra, docent Engels:

"De mate van vrijheid wordt door leerlingen als heel fijn ervaren maar is tegelijkertijd ook de valkuil. We leren leerlingen zelfstandig te worden in het onderwijs maar er is wel behoefte aan begeleiding in het leerproces. Je neemt meer een coachende rol aan en kijkt waardoor een leerling eventueel vastloopt."

Luna:

"Je hoeft niet te wachten om verder te kunnen als je het al snapt."

Lisa:

"Ik vind het handig dat je niet steeds hoeft te vragen wat je moet doen."

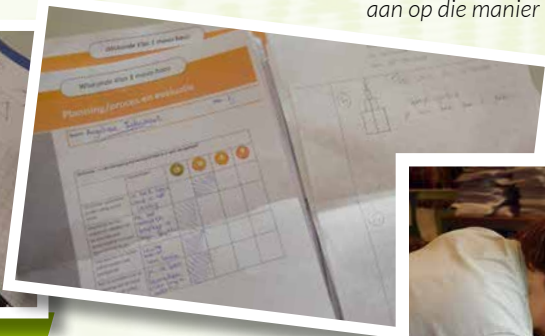
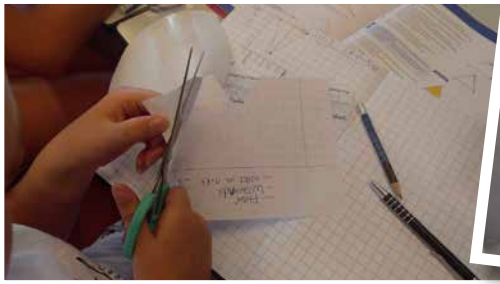
Tim:

"Ik zit in de derde dus de overstap naar deze manier van werken is wel groter dan voor iemand die van begin af aan op deze manier leert werken. Ik zou adviseren om rustig op te bouwen, eerst kijken hoe het bevalt, en niet teveel projecten in een week plannen."

2. ONDERWIJS BK EN TL

"Vooral het plannen is iets wat beter zal gaan wanneer leerlingen vanaf het begin af aan op die manier leren werken."

Tom:

"Ik snap het nog niet zo goed, ik mis de gewone boeken."

Guillaume:

"Het is even wennen maar ik vind het wel heel duidelijk en leuk om deze manier te werken."

Carlijn:

"Ik vind de leertaken wel goed, zo weet ik wat ik moet doen. Ik heb ADHD en heb duidelijkheid nodig, dat geeft de leertaak mij. Mijn docent zegt dat ik bij de feedback mijn werk vaak te kritisch beoordeel."

Jade:

"Ik vind werken met leertaken heel leuk! Het is anders. Omdat ik opdrachten moet maken kan ik veel meer mijn creativiteit uiten."

Tobiasz

"Ik vind de zelfstandigheid heel prettig. Je maakt je eigen planning in je eigen tempo en het is niet werkplekgebonden. En als je hulp nodig hebt kun je nog steeds naar de docent."

Lotte:

"Ik vind het vooral fijn dat ik niet gestoord word door het klassikaal behandelen van de stof en de vragen van andere leerlingen. Ik kan lekker zelfstandig aan de slag gaan."

Jade:

"Ik zou voor een leertaak meer tijd op school willen en langer achter elkaar, bijvoorbeeld een blokkur."

Chakir:

"Een leertaak is een lekker overzicht waarmee je goed kunt werken. Het is wel chill."

Anouar:

"Het geeft duidelijkheid aan wat je moet maken. Met de feedback op de achterkant kun je checken of je werk goed is."

Lorenzo:

"Een leertaak is handig, alles staat er in, zoals de werkwijze en wat je moet doen. De feedback op de achterkant dwingt je over je geleverde werk na te denken."

Anthony:

"Bij Z&W werken we niet met leertaken maar de docenten zeggen wat je per week af moet hebben."

2.2 TL

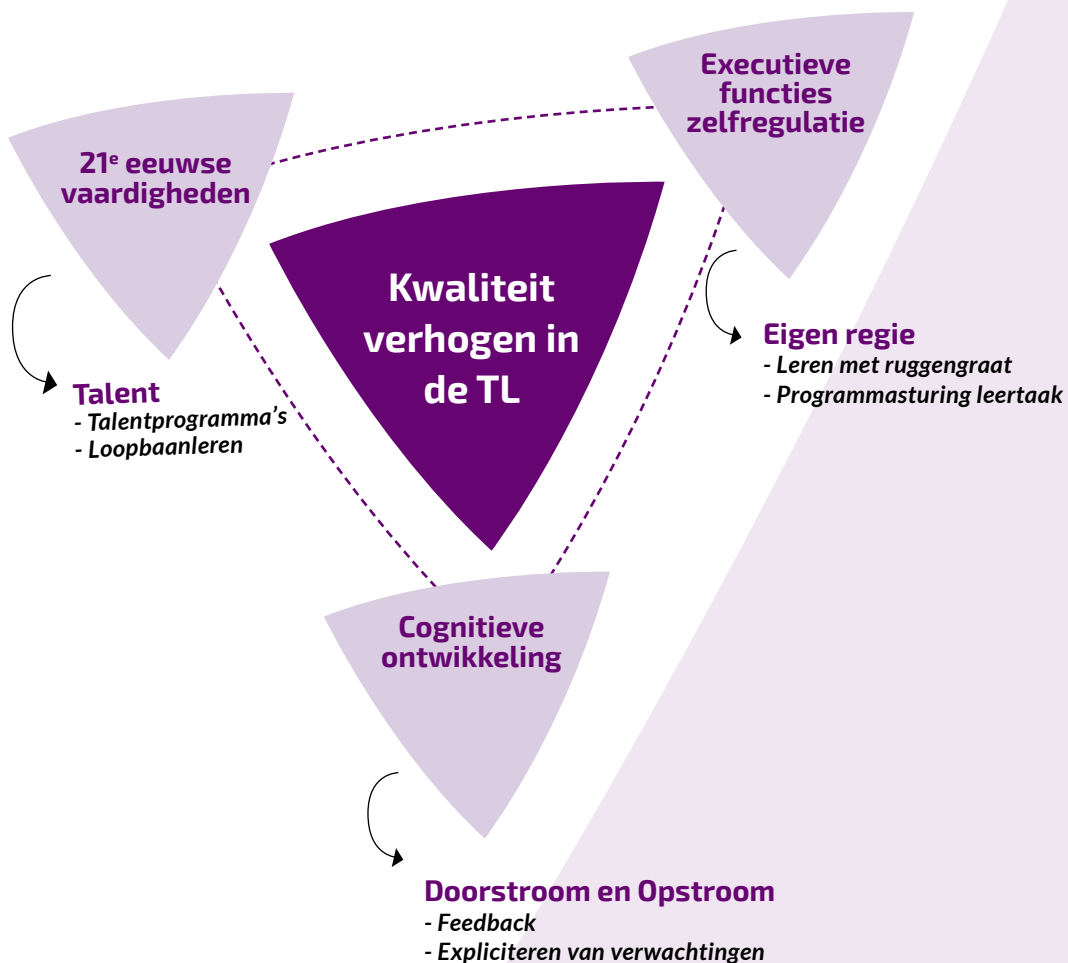
2.2.1 Uitdagend leren in de TL

Er wordt volop gewerkt aan eigentijds onderwijs in Lelystad. In het schooljaar 2016-2017 is het fundament voor het cluster vmbo gelegd. Uitgangspunten als programmasturing, loopbaanleren (LBL) en leren met ruggengraat zijn de heipalen onder het concept. Leerlingen worden uitgedaagd om te presteren op niveau en tegelijkertijd hun talenten en interesses te ontwikkelen. Leerlingen leren in een structuur die hen helpt om steeds meer zelf te gaan leren en zelf regie te voeren.

Welke consequenties hebben deze heipalen voor de tl? Hoe ziet het didactisch concept er voor onze groepen uit en wat betekent dit concreet voor onze leerlingen en hun lesprogramma's?

Om goed voor ogen te krijgen wat nodig is voor onze tl'ers, moeten we eerst duidelijk krijgen wie zij eigenlijk zijn. Wat voor leerling is de tl-leerling? Waar hebben tl-leerlingen behoefte aan en hoe gaan we hen op de juiste manier bedienen? Wat is er nodig om programma gestuurd te gaan werken en wat is de functie van de leertaak hierin? Welke bijdragen, die leiden tot meer gemotiveerde leerlingen, kunnen LBL en talentprogramma's leveren? Hoe verhogen we de kwaliteit in de tl?

Kortom: Wat wordt het didactisch concept van de tl? In dit addendum doen we er een boekje over open.

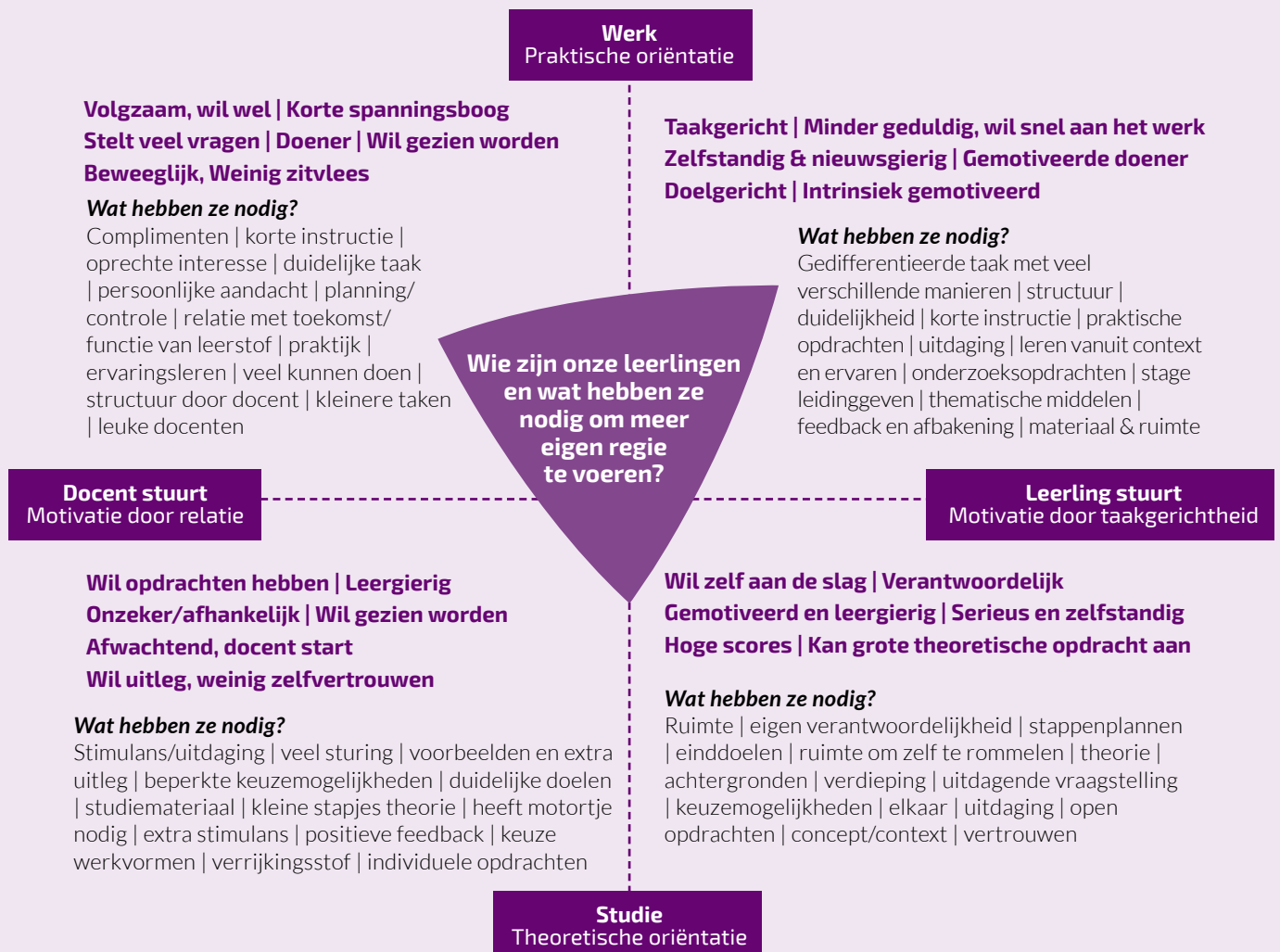
2.2.2 Programma gestuurd werken

Uitgangspunt voor het nieuwe cluster is een vorm van onderwijs die verschilt van de huidige vorm. Op dit moment bieden de drie scholen van de SVOL in Lelystad onderwijs dat vooral docentgestuurd is. Dat wil zeggen dat we leerlingen op niveau ordenen, dezelfde dingen laten doen en in hetzelfde tempo. We zijn op deze manier onvoldoende in staat om maatwerk te bieden. We willen groeien naar een onderwijsvorm waarin een grotere flexibiliteit mogelijk is zodat we passende leerroutes kunnen realiseren. Deze passende leerroutes hebben betrekking op niveau, interesse en ondersteuning. We willen in het schooljaar 2020/2021 minimaal 1/3 van onze lessen aanbieden op die nieuwe manier. Zo maken we het onszelf - als docent/coach - mogelijk om de vakkennis op een betekenisvolle manier aan te bieden. De methode zal steeds minder leidend zijn voor de inhoud van het onderwijs. Het onderwijs moet zo contextrijk mogelijk zijn. Door keuzes te bieden in het leerproces, ontwikkelen leerlingen een eigen regie en worden ze mede-eigenaar van hun leerproces waardoor de motivatie toeneemt.

Willen we op deze manier gaan werken dan moeten we heldere afspraken maken over een standaard die flexibiliteit kan waarborgen. Die standaard is de leertaak. Naast

deze standaard is het nodig dat we als vakgroepen bepalen wat het kerncurriculum is van het vak. Wat is basiskennis en welke kennis kan in samenwerking en samenhang met andere vakken worden aangeboden in de leerzones? In het schooljaar 2017/2018 is een begin gemaakt om vakgroepen te laten nadenken over het kerncurriculum. Het is een ingewikkelde vraag om vanuit de oude situatie te bepalen wat nodig is in de nieuwe situatie. Daar zullen we in het schooljaar 2018/2019 in de vakgroepen een verdere stap in zetten.

Goed onderwijs begint bij een helder beeld van de leerlingen. Het is bijna onmogelijk om zo'n complexe groep als de tl-leerlingen te typeren. Er zijn leerlingen die meer gericht zijn op werken in de praktische contexten en leerlingen die houden van studeren en theoretisch werken. Daarnaast speelt motivatie een rol. Er zijn leerlingen die gemotiveerd worden door relatie en leerlingen die meer taakgericht zijn. Een beschrijving van de leerlingen in een kwadrant van deze twee assen (praktisch- theoretisch- en relatie-taak) maakt duidelijk hoe divers de populatie is. De kunst is nu om al die verschillende leerlingen op hun eigen leerbehoefte en niveau te bedienen, zodat iedereen het beste uit zichzelf kan halen.

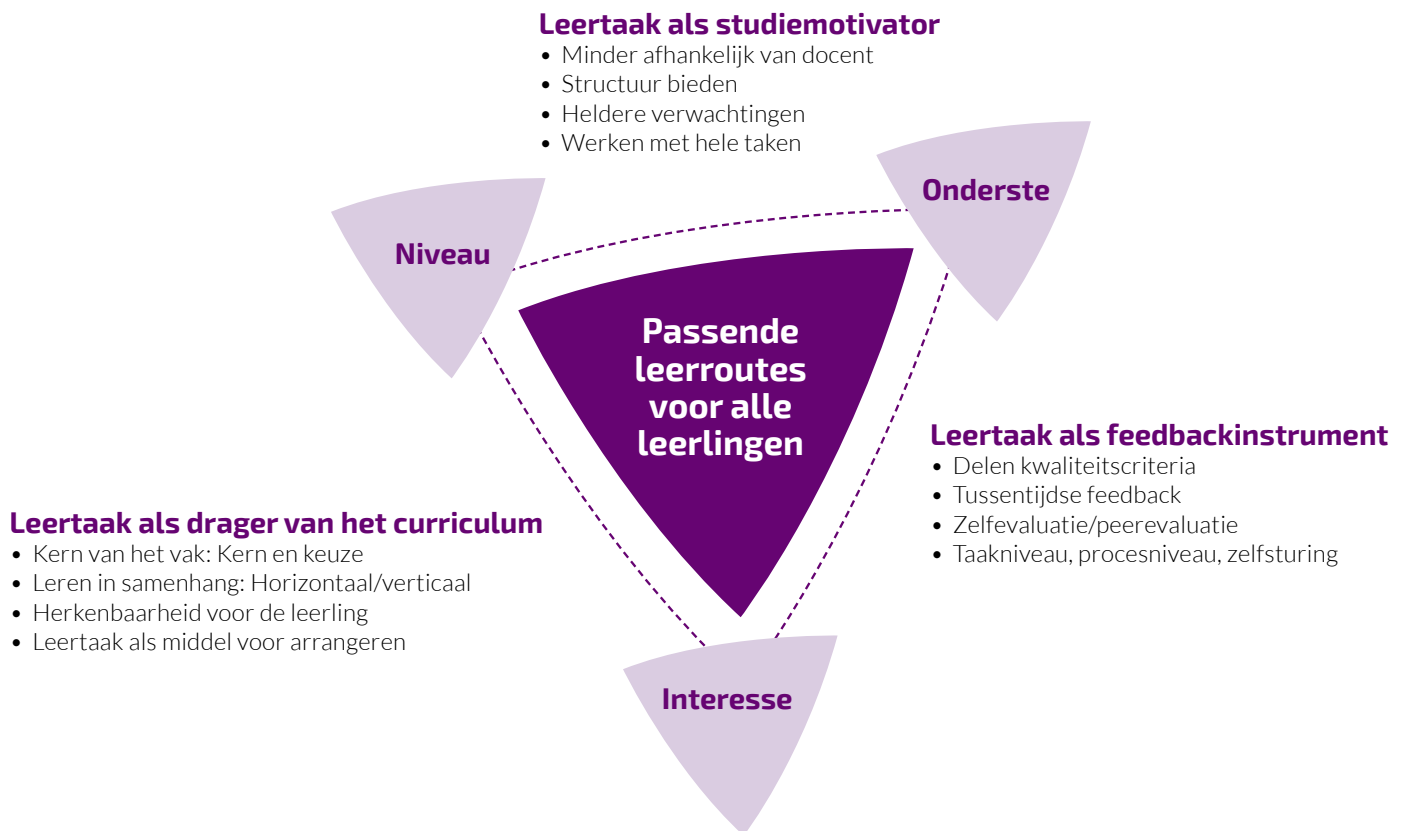
Tl-leerlingen stromen uit naar diverse richtingen en op verschillende momenten: Na het eerste jaar is er een overstroom mogelijk naar havo. Ook na het behalen van een diploma kunnen leerlingen deze overstap maken. Deze leerlingen stromen door naar een algemeen vormende, theoretische opleiding. De hoofdmoot van de tl-groep zal na het behalen van het diploma doorstromen naar het mbo, waar zij een beroepsgerichte praktijkopleiding zullen volgen op niveau 4 en waar ze voorbereid worden op een middenkaderfunctie.

Er lopen dus verschillende typen leerlingen in de tl rond. In de lespraktijk vragen zij allemaal een eigen aanpak. Een klassikale setting alleen zal voor deze tl-leerlingen niet meer toereikend zijn.

2.2.3 De leertaak als didactisch hulpmiddel

Wat wordt mogelijk met het werken met leertaken? En wat vraagt dit van het gedrag van de docent? Het tl-team ziet op verschillende punten de meerwaarde voor de leerlingen:

1. Leertaak als studiemotivator - door leerlingen meer ruimte te geven in hun leerproces kunnen de talenten van leerlingen beter worden ontwikkeld. Het is uitdagend en motiverend voor leerlingen om meer autonoom en zelfstandig te leren. Als de einddoelen helder zijn, ontstaat ruimte om in te spelen op verschillen in niveau.
2. Leertaak als feedbackinstrument - door in de leertaak criteria en eisen op te nemen waaraan het resultaat beoordeeld kan worden, worden leerlingen kritischer en reflectiever op hun eigen werk. De leerling weet wat hij kan en wat hij kent en heeft inzicht in zijn eigen leerproces en wat zijn zone van naaste ontwikkeling is. Meer formatief toetsen versterkt ook de leercultuur: fouten maken mag, hoe kan ik het anders doen?
3. Leertaak als drager van het curriculum - door meer onafhankelijk van de methode te gaan werken en de methode als één van de bronnen te zien, kunnen leerlingen meer op eigen tempo en niveau werken. Dit kan ook betekenen dat leerlingen op termijn zelf hun eindtoets kunnen plannen op het moment dat ze daaraan toe zijn. Ook kan er makkelijker worden ingespeeld op interesses en motivatie van leerlingen door deze een plek te geven in de leertaak. Interessant punt dat ook naar voren komt is dat leerlingen actiever worden, omdat ze meer zelf informatie moeten opzoeken in plaats van dat alle bronnen in de methode op een rijtje staan.

Wat vraagt het werken met leertaken van de docent? Grofweg zijn er drie ontwikkelingen waarin de rol van de docent opschuift:

- Naast doceren gaat de docent ook steeds meer een coachende rol vervullen. De docent is betrokken, geduldig, geeft ruimte en is minder sturend. De leerling is aan zet, maar niet zonder kaders. Het is duidelijk wanneer iets af moet zijn en aan welke eisen het moet voldoen.
- Meer focus op het proces door de transparantie in de werkwijze. Het leerproces zelf is onderwerp van gesprek met de leerling. Op basis van wat de leerling heeft gedaan, krijgt hij kritische en opbouwende feedback en feedforward.
- Van focus op de groep naar meer individueel of kleine niveau- en tempogroepen. Verschillen tussen leerlingen worden erkend en daardoor ook groter en zichtbaarder. De docent houdt rekening met verschillen tussen leerlingen (binnen een werkbare bandbreedte).

In schooljaar 2017/2018 hebben alle docenten uit de tl-afdelingen in de week van 28 mei minimaal 1 week, met 1 klas, met 1 leertaak gewerkt die ze zelf hebben gemaakt. In juni is deze week tijdens een bijeenkomst geëvalueerd. Naar aanleiding van deze week en de evaluatie zal duidelijk worden hoe volgend jaar gewerkt wordt met leertaken.

2.2.4 Traineeship Middenkaderfunctionaris (TMF)

Aanleiding

De drie SVOL-scholen in Lelystad die vmbo aanbieden - Arcus, De Rietlanden en Scholengemeenschap Lelystad (SGL) - willen graag samen een vak gaan ontwikkelen voor hun vmbo TL-leerlingen. Zij doen dit samen met het MBO College Lelystad om een goede aansluiting met het mbo niveau 4-onderwijs te realiseren. Het MBO College Lelystad moet dan ook wat te bieden hebben voor deze groep, bijvoorbeeld leerwinst en/of een betere aansluiting met de arbeidsmarkt en het hbo.

Context en doelen

In een snel veranderende wereld, van kennismaatschappij naar informatiemaatschappij, verandert ook het beroepenveld van de afgestudeerde mbo'er. Beroepen verdwijnen en er komen beroepen bij. Mensen doen niet meer veertig jaar hetzelfde en om succesvol te zijn en te blijven, moeten zij zich blijven ontwikkelen (lifelong learning). Het is de opdracht van scholen (vo en mbo) om leerlingen daarop toe te rusten door het aanbieden van contextrijk onderwijs waarin 21e eeuwse vaardigheden geoefend worden. Een traditionele opleiding met starre roosters, lineair leren en traditioneel onderwijs, zorgt niet voor een goede aansluiting op de arbeidsmarkt. Meer samenwerking tussen scholen en spelers op de arbeidsmarkt is geboden.

Een mbo niveau 4-afgestudeerde (een middenkaderfunctionaris) moet meer verantwoordelijkheid kunnen dragen, leiding kunnen geven en complexere situaties het hoofd bieden dan afgestudeerden op lagere niveaus. In de huidige tl-structuur zit weinig toegepast of praktisch onderwijs waardoor een tl-leerling nog weinig te maken krijgt met bovengenoemde typische middenkader-materie. De tl bestaat nu uit 6/7 AVO-vakken, soms aangevuld met een beroepsprofieldeel, soms niet. De SVOL-scholen willen een praktijkvak ontwerpen dat een goede aansluiting met de typische middenkaderopleidingen organiseert. Dit moet de tl extra elan geven, tl-leerlingen extra motiveren en uitdagen en mogelijk leerwinst genereren in de vervolgopleiding.

Hybride leren

Het te ontwikkelen vak heeft als werktitel 'TMF' gekregen: Traineeship Middenkaderfunctionaris. TMF-onderwijs vindt niet alleen op school plaats maar ook middels buitenschools- en loopbaanleren. De driehoek van leren in de praktijk, schoolopdrachten en LBL, zorgen voor betekenisvol onderwijs waar de gemeenschap en de stad ook iets aan hebben. In de literatuur wordt dit wel omschreven als 'service learning'. Service learning-docenten koppelen lesstof aan maatschappelijke projecten. Het helpt leerlingen om hun rol in de gemeenschap op te pakken, om de lesstof beter te begrijpen en te kunnen toepassen.

Dit past bij de beschreven SHL-competenties, 21e eeuwse vaardigheden, kwalificatiedossiers mbo en vmbo-examens die allemaal zijn in te delen in drie deelgebieden van onderwijsdoelen:

1. Cognitief; kennisontwikkeling (didactische benadering: probleemgestuurd leren).
2. Interpersoonlijk; maatschappelijke vorming (didactische benadering: samenwerkend leren).
3. Intrapersoonlijk; persoonsvorming en 'Bildung' (didactische benadering: ervaringsleren en LBL).

Omdat de AVO-vakken van de tl de nadruk leggen op de cognitieve ontwikkeling, legt TMF de nadruk op inter- en intrapersoonlijk leren.

In het vak TMF vindt het leren plaats in een hybride leeromgeving; zowel op school als daarbuiten. Op deze manier oefenen leerlingen in onderzoek doen, ontdekken, analyseren, leren, creëren, toepassen, ervaren, reflecteren, verbinden en professionaliseren. De leerling leert omgaan met dynamische omgevingen waarin flexibiliteit, projectmatig werken, ondernemen, samenwerken en het zelf zoeken van nieuwe kennis vereist worden.

Wat gaat een leerling dan doen in TMF?

TMF krijgt een blokkur van 90 minuten in de week, 36 weken lang, van januari in het derde leerjaar tot januari in het vierde leerjaar. Wellicht is een verdieping van het profielwerkstuk mogelijk door dit te combineren met een stage-onderzoek in TMF. Ouders van leerlingen betrekken we ook bij TMF. Het is de bedoeling tl- leerlingen te koppelen aan mbo-4 studenten bij wie ze mee kunnen kijken op hun stageplekken en iets van de beroepshouding kunnen zien. Een tl-er die TMF volgt, leert daarmee zelf stage bekwaam te worden door zicht te krijgen op de arbeidsmarkt, beroepen en beroepshoudingen te leren kennen, door te leren zich te presenteren, te oriënteren en te solliciteren.

Leerlingen gaan aan de slag met interdisciplinaire (techniek, economie, welzijn) opdrachten uit de stad. Zij doen dit in veel opzichten samen met anderen: samen met een medeleerling, met een buddy van mbo 4, met een begeleidende ouder op afstand, met hun docent op school en met hun begeleider op de werkplek.

Plan om te komen tot TMF

TMF moet haalbaar en betaalbaar zijn en moet toegevoegde waarde hebben ten opzichte van het huidige curriculum. In een tweetal ontwerpessies gaan we TMF ontwerpen. In de ontwerpgroep zitten twee afgevaardigden van ROCF en een afgevaardigde van elk van de drie tl-en. We gaan:

1. Leerdoelen formuleren.
2. Thema's kiezen, welke wel en welke niet.
3. Leermiddelen kiezen (boek, web, artikelen...).
4. Manier van leren bepalen (samen, alleen, leersetting).
5. Manier van toetsen bepalen, hoe verzilver je 'buitenleren' in het formele curriculum/hoe breng je informele kennis terug tot het formele curriculum.
6. Roosterkwesies vastleggen.
7. Randvoorwaarden bespreken (docenten, lokalen, bedrijven, organisatie...?).
8. Haalbaarheid en uitvoerbaarheid toetsen.
9. Transferpunt maken.
10. Overzicht maken van hoe TMF past in het curriculum (beeld).
11. Een syllabus maken waarmee docenten en leerlingen kunnen werken.
12. Evaluatiepunten beschrijven en de evaluatie plannen.

Prestatie gaat altijd over:

1. Samenwerken: verantwoordelijkheid nemen voor jezelf en voor anderen
2. Ondernemend denken en doen; initiatief nemen, inzet, correctheid
3. Logistiek leren denken en doen (werkvolgorde snappen; kunnen functioneren in een keten van activiteiten)
4. Digitaal handelen; elementaire digitale functies kunnen hanteren
5. Communiceren: duidelijk, correct, met gevoel voor situatie, taalboodschappen kunnen sturen & ontvangen

Prestatie is altijd relevant

Traineeship in de praktijk

1. Buddy vanuit mbo - niveau 4
2. Leerlingen werken met maatjes in duo's / kwartet
3. BOA - Begeleider op afstand - ouder(s)
4. Docentcoach vanuit de school
5. Taakcoach via werkervaringsplaats (WEP)

Denken doe je alleen, leren doe je samen

Werksoorten

Techniek

- Maak industrie
- Assemblage
- Service & onderhoud
- Ontwikkeling en onderzoek

Dienstverlening

- Profit-organisaties voor de schermen
- Profit-organisaties achter de schermen
- Zorg & welzijn mensen
- Zorg en welzijn processen

Diversiteit van Lelystad

Traineeship middenkader functionaris

Studielast: TMF programma

1 jaar – kalenderjaar (1 jan – 31 dec) / 2 schooljaren (2e helft leerjaar 3 en 1e helft leerjaar 4)
2 uur per week / 90 min
4 perioden / 8 weken
= 64 x 45 min.

Per periode: 2 prestaties leveren
4 vóór de zomervakantie (2 perioden)
4 na de zomervakantie (2 perioden)

Waarom en waartoe:

1. Leren in de praktijk beklijft
2. Leren in de praktijk legitimeert
3. Leren in de praktijk motiveert
4. Leren in de praktijk illustreert
5. Leren in de praktijk corrigeert

De theorie voorbij

Persoonlijke skills

1. Zichzelf kunnen reguleren
2. Open, toegankelijke houding tonen
3. Afspraken kunnen maken (en nakomen)
4. Gepast assertief kunnen acteren
5. Jezelf kunnen presenteren

Leren met ruggengraat

Samenhangende aanpak

1. Profielwerkstuk
2. Vakkenpakket
3. TMF
4. Loopbaangesprekken
5. Feedback WEP-coach

Nederlandse taal als basis

Ontwikkellast: 8 prestaties voor 8 werksoorten

Capaciteit: 200 leerlingen

1. 50 of 100 WEPS
2. 4 x per jaar "bezoek"
3. 1 WEP per periode
4. Groepje van 2 of 4 leerlingen
5. Per periode: 4-8 x bezoek – dagdeel

Meetingpoint als centrum

Probleemgestuurde aanpak

1. Onderzoekje kunnen doen
2. Enquête/interview af kunnen nemen
3. Probleem kunnen analyseren
4. Advies kunnen geven
5. Kunnen observeren: rapport/verslag kunnen maken

Docent als inhoudelijke coach

The background features a dark purple gradient with a large, semi-transparent pink and purple abstract shape on the right side. A blurred image of a person is visible in the upper left corner.

**Aan de slag met
loopbaanleren**

3. AAN DE SLAG MET LOOPBAANLEREN

Loopbaanleren plaatsen we centraal in het cluster. Immers, wanneer we meer programma gestuurd gaan werken met leertaken, en leerlingen meer keuzemogelijkheden bieden, willen we ze leren hoe ze de juiste keuzes op het gebied van hun loopbaan kunnen maken.

De uitgangspunten die wij in ons tweede boekje geformuleerd hebben zijn allemaal nog actueel: de leerling voert regie op zijn loopbaanproces, we voeren met iedere leerling 4 loopbaangesprekken per jaar. Deze gespreks-cyclus staat centraal, de coaches zijn professioneel geschoold, ouders zijn partner in dit proces en we streven naar buitenschools leren in samenwerking met het bedrijfsleven.

Afgelopen schooljaar hebben we de eerste stappen gezet om dit voor te bereiden. Een groot deel van het vmbo-team is gedurende twee dagen door de Loopbaan-groep getraind om volgens de methode van Prof. Dr. Marinka Kuijpers de loopbaangesprekken te kunnen voeren. Dit is belangrijk omdat coaching rondom loopbaanleren zich richt op persoonsreflectie. Anders dan bij taakreflectie, die voornamelijk cognitief is, start persoonsreflectie bij gevoelens en emoties. Bij persoonsreflectie (of zelfreflectie) ligt de nadruk op de betekenis van de uitgevoerde activiteiten voor de leerling en niet op de kwaliteit van de uitgevoerde taak. Leerlingen ontdekken dat ze iets kunnen betekenen in een praktijk en dat ze daarin geïnteresseerd zijn, of juist dat het niet bij hen past.

Dit soort gesprekken doet een beroep op nieuwe begeleidingsvaardigheden van mentoren en docenten. Waar een docent gericht is op het behalen van het leerdoel, is het doel in een coachgesprek open en erop gericht om de leerling een stap verder te brengen in het vormen van een realistisch zelf-, beroeps- of opleidingsbeeld. Loopbaanleren vraagt moed van leerlingen en coaches die in alle openheid en kwetsbaarheid de gesprekken voeren.

De werkgroep Loopbaanleren, bestaande uit de decaanen en een afdelingsleider, is een aantal keren bijeen geweest om de lijn voor het komende leerjaar uit te zetten. Op de scholen zijn er daadwerkelijk loopbaangesprekken gevoerd, de ene school is iets verder dan de andere. Ook zijn dit schooljaar alle leerlingen op stage geweest om echte ervaringen bij bedrijven en instellingen op te doen.

Komend schooljaar ontwikkelen we het loopbaanleren verder. De loopbaangesprekken met leerlingen worden in de jaaragenda's van de drie scholen opgenomen. Daarnaast zullen we de competenties waaraan een loopbaancoach moet voldoen formuleren en een uitspraak doen of de loopbaangesprekken in het nieuwe cluster gevoerd zullen worden door specialisten, of dat vrijwel alle docenten ook loopbaancoach zullen worden.

Klaar voor de toekomst?

In klas 3 tl voeren de mentoren en de decanen loopbaangesprekken met leerlingen. Deze gesprekken helpen leerlingen bij het maken van keuzes voor de toekomst. Niet elke leerling weet al van jongs af aan precies wat hij of zij wil en kan, en welke opleiding daarvoor nodig is. Sterker nog, leerlingen in deze leeftijdsfase moeten vaak nog ontdekken wie zij zijn, wat ze belangrijk vinden voor hun toekomst en wat hun kwaliteiten zijn. Loopbaangesprekken zijn een goede manier om leerlingen hierin te ondersteunen.

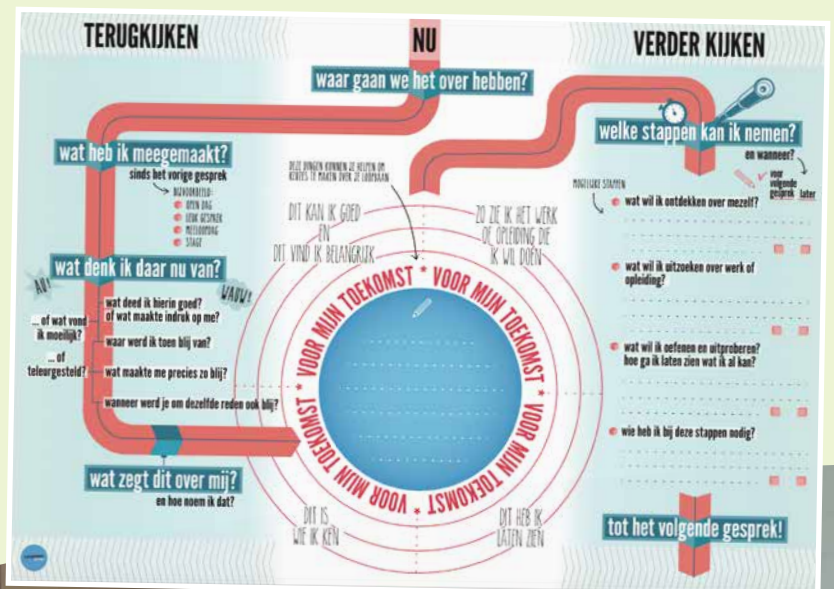
Joost Smit is decaan vmbo-tl en docent economie. Bij hem aan tafel zitten Nina, Jennifer, Ryvan, Abdi en Jamie. Zij voeren zo'n loopbaangesprek. Voor ze ligt de Toekomstroute, een routekaart die dient als ondersteuningsmiddel bij loopbaangesprekken.

“Het gesprek aangaan stimuleert leerlingen serieus na te denken over hun toekomst en daarin ook zelf actief stappen te nemen”, zegt Joost. “Door de juiste vragen aan leerlingen te stellen kom je tot de kern en ga je de diepte in. Het is een bewustwordingsproces; leerlingen ontdekken waar ze goed in zijn, over welke kwaliteiten ze beschikken (*kwaliteitenreflectie*) en waar ze enthousiast van worden (*motivereflexie*). Ze komen er achter wat bij ze past doordat ze ervaring op doen bijvoorbeeld tijdens een stage (*werkexploratie*), ze leren hun netwerken aan te boren voor hulp en informatie om uiteindelijk gerichte keuzes te kunnen maken voor hun toekomst en

te weten hoe ze dat kunnen bereiken (*loopbaansturing*). “Door de loopbaangesprekken ga je meer nadenken over wat je wilt en welke mogelijkheden er zijn”, geeft Ryvan aan. “Je gaat op zoek naar informatie over vervolgoopleidingen om te kijken of dat aansluit bij je wensen.”

Tot nu toe voeren alleen de mentoren en de decanen de loopbaangesprekken. Een andere mogelijkheid is om collega's in de teams gericht op te leiden tot loopbaancoach. Hier wordt nog over nagedacht. “Twee keer per jaar voeren we loopbaangesprekken”, vertelt Joost. “Rond de beroepenmarkt bij de start van het schooljaar en vlakbij het keuzemoment in april. Meestal zit je met een groepje met een stuk of vier leerlingen. Het mooie van zo'n gesprek in groepsverband is dat de leerlingen van elkaar kunnen leren. En ze kunnen vaak goed elkaars kwaliteiten benoemen. Dat levert interessante en positieve gesprekken op.”

Het voeren van loopbaangesprekken levert niet alleen iets op voor de leerlingen maar zeker ook voor de mentor, decaan of de loopbaancoach: “Het is mooi dat je door middel van het voeren van loopbaangesprekken vanuit een andere invalshoek met kinderen praat. Je leert ze echt goed kennen en ziet ook een hele andere kant van ze. Dat doet iets met de band met je leerlingen. En dat levert ook iets goeds op voor de rest van het jaar.”

“Een loopbaan is de weg naar je toekomst”, antwoordt Jamie op de vraag van Joost wat een loopbaan eigenlijk is. “Je carrière”, vult Jennifer aan.

Logistiek van het leren

4. LOGISTIEK VAN HET LEREN

Logistiek van het leren gaat over een flexibele inrichting van de onderwijsorganisatie zodat het mogelijk wordt om ondersteuning en uitdaging op maat te bieden. In het vorige boekje staan de dilemma's met de huidige manier van organiseren uitgebreid beschreven: weinig flexibiliteit, tussenuren, versnippering, gebrekkige tijd voor overleg, etcetera. De huidige schooldagen zijn tot in details georganiseerd en daardoor ook voortdurend ontregeld. Hoe kan het anders? Vorig jaar is daar al over nagedacht en zijn er drie pijlers voor de nieuwe organisatie van het onderwijs in het cluster vmbo beschreven:

1. Organisatie: minder startmomenten in een blokrooster.
2. Leerproces: flexibiliteit en keuze in groepering, programma en didactiek.
3. Docent: van eenmansbedrijf naar een meermanszaak.

Deze pijlers vormden de basis voor het denken over de organisatie dit schooljaar. Het ontwerp van het schoolgebouw heeft een impuls aan het verder ontwikkelen van de logistiek van het leren gegeven. Hoe willen we werken? Hoe zien de leerruimtes eruit? Wat betekent dat voor de ontmoeting in de school?

In het kort: wat is er dit jaar gebeurd?

- Er is gekozen voor een architect en een aansprekend schoolontwerp met zes onderwijsgebouwen voor de gehele campus en een cultuurgebouw.
- Het onderwijsontwerp is doorgerekend op de formatieve haalbaarheid en het onderwijsontwerp is betaalbaar.
- De concept-lessentabellen liggen bij de clusterraad.

Deze stappen hebben ook geleid tot een aanscherping van de organisatorische uitgangspunten voor het cluster vmbo, allemaal in lijn met de pijlers zoals deze vorig schooljaar zijn geformuleerd.

Organisatorische uitgangspunten cluster vmbo:

- De basisstructuur van de organisatie van zowel bk als tl bestaat uit een juniorcollege van leerjaar 1 en een bovenbouw met de leerjaren 2, 3, 4. Het juniorcollege heeft de opdracht om leerlingen te determineren richting b/k of tl/hv en vanaf leerjaar 2 volgt de leerling een leerroute waarin hij verschillende keuzes kan maken.
- Praktisch leren is een van de uitgangspunten van het cluster vmbo. Dit betekent voor de beide juniorcolleges (bk en tl/h) dat zij binnen hun eigen junior-domein een doe-zone hebben voor praktisch leren. Deze wordt continu bemest door een onderwijsassistent. Voor de bovenbouw komen er praktijkruimtes waarvoor al input is verzameld wat betreft inrichting en outillage.
- Binnen het gehele cluster vmbo wordt gewerkt met de volgende leerzones: talen (Ne, En, Du, Fa), bèta (wi, na, bi, sk), gamma (ak, gs, ec), kunstvakken (bv, te, mu, dr) en lichamelijke opvoeding. Leerzones zijn rijke leeromgevingen waar werelden tot leven komen, zoals bijvoorbeeld het lab in de bèta-zone, of het talentcentrum in de talen-zone. (Voor de oplettende lezer: we spreken niet meer over combi-lessen, maar over het werken in leerzones).
- Kunstvakken en LO hebben leerzones die door meerdere c.q. alle teams worden gebruikt. Naast het cultuurgebouw op de campus, krijgen beide clusters havo-vwo en vmbo ook ieder een eigen cultuurzone waarin het kunstonderwijs wordt gegeven.
- Alle onderwijs vindt plaats in leerzones. Op dit moment gaan we uit van de verhouding 1/3 - 2/3. Dan is er nog voldoende lestijd en hebben we ook echt ruimte om leerlingen in de flexruimte te laten werken. Leerlingen krijgen 2/3 van hun leertijd in een groep, les van een docent in een lokaal, en hebben voor 1/3 werktijd in de flexruimte die wordt bemand door een docent en een onderwijsassistent. In de flexruimtes lopen leerlingen van verschillende leerjaren door elkaar. Vanuit het Oog is de opmerking gemaakt dat een grotere flexibiliteit wenselijk zou zijn. Maar aangezien iedereen in de nieuwe structuur moeten kunnen werken, is 2/3 vaste lessen in een groep gehandhaafd.

Voorlopige aanname:

	2/3	1/3
PROGRAMMA programmasturing	Docent- programmasturing in de klas, werken met leertaken/didactische variaties	Programma-leerlingsturing, leerling werkt zelf aan een taak
PERSONEEL flexteams	Vakdocent verzorgt lessen in de klassen	Vakdocent begeleidt leerlingen op werkplein
ORGANISATIE Macro- & micro-rooster	Lessen van 45 minuten (in blokken van 90 minuten) gepland in het macro-rooster, in de betreffende leerzone	Gezamenlijke verantwoordelijkheid invulling micro-rooster

4. LOGISTIEK VAN HET LEREN

- De week van de leerling wordt anders dan eerder bedacht; niet elke dag gezamenlijk afgesloten (wel twee keer per week). Het bleek niet haalbaar om het aanbod aan vakken voldoende tot hun recht te laten komen in slechts 15 blokken per week. Dit betekent dat er middagen zijn dat leerlingen 4 blokken op een dag hebben. Vanaf het 3e blok kunnen leerlingen wel op school blijven om werk te maken, net zoals vanaf het 3e blok voor de meeste docenten tijd voor overleg start.
- Met het hv-cluster worden de komende periode de lestijden afgestemd. Het eerste blok van 90 minuten start waarschijnlijk om 8.45 uur. Dit betekent dat mentoren en leerlingen elkaar ontmoeten voor een start-de-dag of voor gesprekken, of docenten kunnen gezamenlijk starten met een kort overleg.
- Het juniorcollege start elke dag om 8.15 uur. De eerstejaars leerlingen kunnen dan in alle rust als eerste de school in. Er ligt een verzoek om na te denken over het docentenoverleg van deze groep.

Basisstructuur bk:

- Het juniorcollege bestaat uit ongeveer 180 leerlingen, waarvan op ieder moment ongeveer 50 leerlingen LO of kunst volgen buiten het juniorcollege. In het juniorcollege wordt elke 90 minuten onderwijs verzorgd aan 130 leerlingen, met een vast team van docenten en een onderwijsassistent in de doe-ruimte. Ongeveer 30 leerlingen volgen ieder moment een praktische oriëntatie in de doe-ruimte van het Junior College.
- In de bovenbouw volgen de leerlingen ongeveer de helft van hun onderwijs binnen de praktijkgerichte leeromgeving van de profielen. De andere helft volgen ze de kernvakken en beroepsgerichte profielvakken in de leerzones. Leerlingen worden in het macrorooster heterogeen (b/k samen) gegroepeerd, maar er is binnen het werken in de leerzones de mogelijkheid om leerlingen homogeen te groeperen.

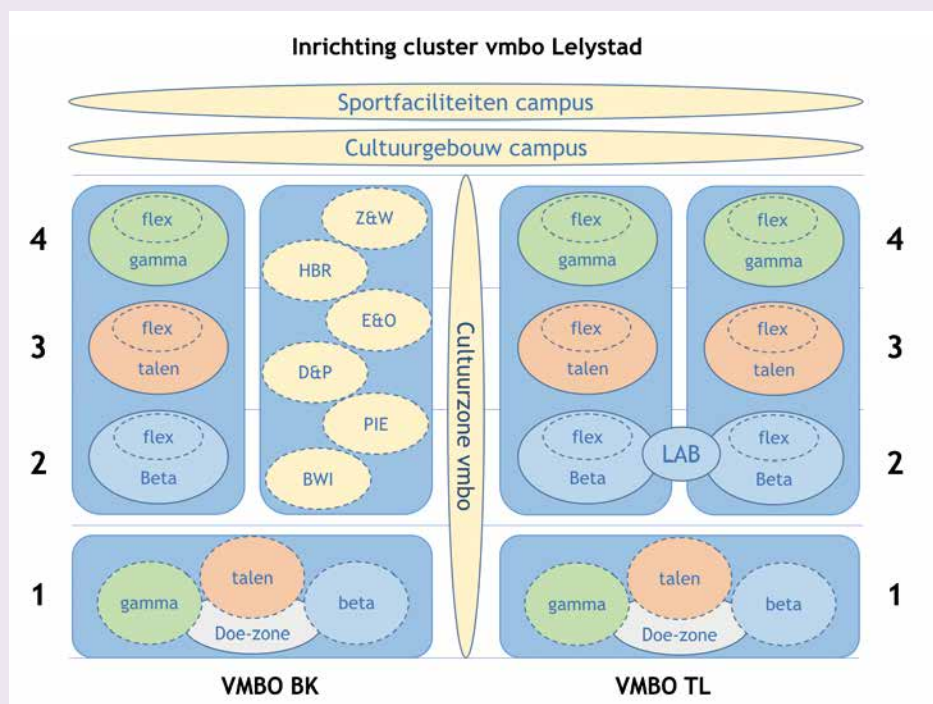
Basisstructuur tl:

- Het juniorcollege tl bestaat uit ongeveer 250 leerlingen, waarvan op ieder moment ongeveer 190 leerlingen aanwezig zijn in het juniorcollege. Deze 190 leerlingen zijn ongeveer evenredig verdeeld over de 4 zones: talen, bèta, gamma, doe-zone. Dit betekent dat er 50 leerlingen in de zones zitten met begeleiding van vakdocenten en, in ieder geval in de doe-zone, een vaste onderwijsassistent.
- In de bovenbouw tl komen 2 parallelle teams leerjaar 2, 3, 4 met ieder 375 leerlingen. Deze teams hebben zoveel mogelijk hun eigen leerzones talen, bèta en gamma waarin zij leren en werken. De leerzones bèta delen samen een lab.

De volgende stap

Het wordt steeds concreter wat het nu eigenlijk betekent om meer te differentiëren op lesinhoud, tempo en ondersteuning. Hoe verder het ontwerp vordert, hoe meer nieuwe vragen er ontstaan. Op de agenda van 'logistiek van het leren' voor 2018-2019 staan de volgende onderwerpen naast het ontwikkelen van leerinhouden:

- Inrichting gebouw: Hoe bewegen leerlingen en docenten zich door het gebouw?
- Waar voeren we start-de-dag uit? Hoe gebruiken we leerzones en doe-zones en de juniorcolleges?
- Personele inzet: Wat vraagt het onderwijsontwerp aan personele inzet? Hoe komen we uit met de huidige teams? Wat vraagt dit aan personeelsbeleid?
- ICT: Ontwikkelen van ICT-beleid op basis van het onderwijsconcept: visie, deskundigheid, digitale toepassingen, de leerlingportal, infrastructuur. Waar zetten we op inrichting het nieuwe cluster?

The image features a dark, textured background with abstract, overlapping geometric shapes in shades of purple and pink. A large, solid purple shape is prominent in the lower-left and bottom-center areas. To its right, a semi-transparent, pinkish-purple shape with a subtle pattern overlaps it. The overall composition is modern and minimalist.

Samenwerking met de stad

Lelystad - een lerende stad!

In 2020 nemen de drie scholen voor voortgezet onderwijs in Lelystad samen hun intrek in de nieuw te bouwen campus. Deze fusie schept ook de mogelijkheid om de samenwerking met de stad te verstevigen. Leerlingen krijgen de kans om rijke leerervaring op te doen, niet alleen op school maar ook buitenschools, bij bedrijven en organisaties in Lelystad. Voor bedrijven is dit een kans om kennis te maken met onze leerlingen en ze te enthousiasmeren voor de mogelijkheden in de stad. We willen hiermee bereiken dat leerlingen in echte situaties kunnen leren en dat zij zich voor onze stad gaan inzetten, zowel tijdens hun schooltijd als daarna.

Op school creëren we een transferpunt voor buitenschools leren. Het transferpunt beheert het contact tussen de school en de stad, zorgt voor continuïteit en heldere afspraken, organiseert stagebezoeken en ondersteunt leerlingen bij sollicitatietraining en het maken van een CV. Daarnaast kunnen bedrijven en organisaties er terecht voor informatie over het doel van het buitenschools leren en wat men van onze leerlingen kan verwachten. Maar ook met de verzoeken en/of vragen en opdrachten die ze graag bij onze leerlingen willen neerleggen.

Er wordt gelukkig al veel samengewerkt. Verschillende docenten hebben al een partnerschap met externe partijen in de stad. Dit heeft geleid tot een aantal prachtige projecten en mooie kansen voor onze leerlingen. Maar wij zoeken nog meer partners, voor stageplekken, gastlessen, excursies, onderzoekopdrachten, interviews en andere vormen van buitenschools leren. Door samen te werken met het bedrijfsleven - als toekomstige werkgevers - kunnen we leerlingen gericht opleiden waardoor zij meer kans hebben op de arbeidsmarkt en Lelystad een economische groei kan doormaken.

5. SAMENWERKING MET DE STAD

Voorbeeld

Arrangementen samenwerking met de stad

Welk arrangement past bij u?

	Type	Duur	Leerlingen	1 x per jaar	2 x per jaar	3 x per jaar
Arrangement	A	Sectorstage	1 week 2 weken	vmbo bk		
	B	Dagje meelopen leidinggevende Dagje meelopen specialist	1 dag 1 dag	vmbo tl		
	C	Bedrijfsbezoek	1 uur - 1 dagdeel	vmbo bk vmbo tl IBC		
	D	Gastles	1 uur	vmbo havo vwo		
	E	Interview	1 uur	vmbo tl		
	F	Onderzoek (incl. bedrijfsbezoek en gastles)	Voor leerling: 10 weken Voor bedrijf: 15 uur	Technasium (havo/vwo)		

Kruis aan!

Onze leerling werkt mee in het bedrijf!

TL leerlingen schrijven een profielwerkstuk dat relevant is voor uw bedrijf!

Onze leerlingen lossen een probleem op!

Clusterraad vmbo

6. CLUSTERRAAD VMBO

De clusterraden zijn in het leven geroepen om een overgang te vormen van de ene medezeggenschapsstructuur naar de andere.

Wij spreken over stukken die horen bij het concept van de nieuwe school. Je moet dan vooral denken aan zaken die horen bij de inhoud van het nieuwe onderwijs, concreet en abstract.

Veel van die zaken zijn voor iedereen van belang. Waar kom ik straks precies terecht? Hoe gaan we werken?

Wat kan en moet ik voorbereiden? Hoe wordt het een en ander gefaciliteerd?

Maar denk ook aan een vernieuwde manier van lesgeven en aan leerzones waarbinnen leerlingen meer zelfstandig gaan leren.

Aan de koffietafels op de scholen worden veel vragen gesteld en wisselen enthousiasme en teleurstelling elkaar af. Het proces gaat erg snel en het is soms moeilijk om bij te blijven. Laat je voorlichten en maak gebruik van de bijeenkomsten die steeds vaker bovenschools zullen zijn. Binnen de drie scholen lopen al verschillende pilots en deze zullen alleen maar toenemen. Al die processen moeten leiden tot een zo goed mogelijk onderwijssysteem. Wij zien het als onze taak om de woorden 'zo goed mogelijk' te bewaken.

Medezeggenschap gaat altijd over een afvaardiging van het personeel. Maar wij kunnen niet optimaal functioneren als we niet die broodnodige input van onze collega's krijgen. Laat je opmerkingen dus niet rond de koffietafel zweven, maar deel ze met ons. Uit je zorgen en deel je ideeën. Het is misschien makkelijk om gewoon af te wachten wat er gaat gebeuren. Maar we zijn wel bezig met het onderwijs van de toekomst voor bijna alle jongeren in Lelystad.

Alle leden van de clusterraad zijn betrokken en staan open voor een gesprek. Wij starten nog voor het einde van het schooljaar met een nieuwsbrief om jullie exact op de hoogte te houden van wat er speelt. Om het nog eenvoudiger te maken om met ons in contact te komen hebben wij nu ook een e-mailadres:

clusterraadvmbo@svol.nl

Wie zijn wij?

SGL:
Hendrik van den Berg
Onno Geerlings
Linda den Engelsman

Rietlanden:
Yolande Kanbier

Arcus:
Sandra Nobel
Bjorn Scheggetman

SVOL

Stichting voor Voortgezet Onderwijs
Lelystad

www.svol.nl